

Scientific journal

PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION

Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)

ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА

Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Лебедик Л.В. Технології навчання для розвитку аналітичної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки. Фізико-математична освіта. 2019. Випуск 2(20). Ч. 2. С. 56-60.

Lebedyk L. Teaching technologies for the development of analytical competence of future bachelors in economics. Physical and Mathematical Education. 2019. Issue 2(20). P. 2. P. 56-60.

УДК 378.147

Л.В. Лебедик

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Україна

ORCID: 0000-0001-6538-6256

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ

АНОТАЦІЯ

Постановка проблеми. Аналіз наукової і навчальної літератури показав, що завдяки аналітичній діяльності особистість створює цілісну картину економічної проблеми, здійснює прогноз на майбутнє стосовно дії певних чинників, осіб чи організацій. Разом з тим, аналіз наукових праць вітчизняних авторів показав, що поза увагою дослідників залишилися питання аналізу актуальних технологій навчання, які максимально сприяють формуванню й розвитку аналітичної компетентності майбутніх економістів, зокрема, бакалаврів з економіки. Зважаючи на це, **метою** даної статті став теоретичний аналіз моделей, технологій, форм і методів навчання, які розвивають аналітичну компетентність майбутніх бакалаврів з економіки.

Матеріали і методи. аналіз наукових праць, узагальнення і систематизація результатів наукових досліджень, структурний аналіз для визначення тезаурусу дослідження, моделювання для опису технологій навчання.

Результати: визначено принципи організації цілісного процесу навчання, які сприяють формуванню й розвитку аналітичної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки: навчання на основі власної мети з кожної економічної дисципліни; принцип вибору бакалавром індивідуальної освітньої траєкторії; принцип продуктивності навчання; принцип метапредметних основ змісту навчання; принцип ситуативності і супроводжувачого навчання; принцип первинності освітньої продукції бакалавра; принцип рефлексії аналітичної діяльності. У педагогічному експерименті апробовано: інструктивні лекції з розвитку аналітичної діяльності, лекцію-діалог, теоретичне конструювання, введення культурно-історичних аналогів, методологічну і метапредметну лекції, вступний семінар з розвитку аналітичної діяльності, оглядовий, самоорганізуючий, пошуковий семінар, семінар з індивідуальною і груповою роботою, семінар в групах за вибором, генерації ідей, семінар-«круглий стіл», рефлексивний семінар. Серед методів використано: спостереження; конструювання економічних понять, правил, теорій, гіпотез; прогнозування; помилок; образної картини; взаємне навчання; рецензування.

Висновки. Технології розвитку аналітичної діяльності підсилюють креативну складову вищої освіти, сприяють розробці навчальних курсів, конструюванню інтерактивних комп'ютерних засобів навчання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: розвиток, модель, технологія навчання, аналітична компетентність, бакалавр з економіки.

ВСТУП

Історія дидактики багата на пошуки такої діяльності студентів, яка моделює їхнє наукове дослідження, що сприяє не лише засвоєнню закономірностей, правил, фактів з навчальної дисципліни, а й веде до засвоєння ними дослідницьких процедур, розвитку їхньої аналітичної компетентності. Поширення у педагогіці «процесуально орієнтованого» підходу до навчання, який робить наголос на способі отримання певних знань, процесові навчального дослідження, привело до переорієнтації освітніх програм на викладання в дусі відповідності науковому мисленню, із загальною установкою на розвиток аналітичної компетентності студента.

Актуальним стає пошук таких технологій навчання, які б давали можливість будувати пізнання студентом навчальної дисципліни як системи завдань, що вимагають чіткого алгоритму його аналітичної діяльності. Слід віднайти технології, які зроблять проблемність максимально наочною, тобто допоможуть студентові усвідомити проблемність пропонуваного завдання, зроблять значимим для нього вирішення означених проблемних ситуацій, навчать його бачити й аналізувати такі ситуації, виділяти проблеми і ставити завдання щодо їхнього вирішення.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми, показав, що дослідження аналітичної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки можуть базуватися на теоретико-методологічних працях Ю. Бабанського, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, І. Лернера та ін.; працях, присвячених психолого-педагогічним засадам професійної підготовки фахівців економічної галузі в Україні М. Артюшиної, Л. Нічуговської, О. Набоки, Т. Поясок, В. Стрельнікова, О. Шпака та ін.

Аналіз наукової і навчальної літератури показав, що завдяки аналітичній діяльності особистість створює цілісну картину економічної проблеми, здійснює прогноз на майбутнє стосовно дії певних чинників, осіб чи організацій; до когнітивних якостей, які необхідні студенту для аналітичної діяльності, належать: допитливість, зацікавленість, проникливість, аналітичність, синтетичність, вміння бачити причини і наслідки економічних проблем, схильність до експерименту тощо; до креативних – захоплення, натхнення, уява, інтуїція, неординарність, винахідливість, відчуття новизни, незалежність, схильність до розумного ризику, прогностичність тощо; до методологічних – вміння ставити мету і стійкість в її досягненні, творення норм, схильність до планування, комунікабельність, бачення смислу, рефлексивність, самопостереження, самоаналіз, самооцінка тощо [1, с. 113-114].

Разом з тим, аналіз наукових праць вітчизняних авторів [1–7 та ін.] показав, що поза увагою дослідників залишилися питання аналізу актуальних технологій навчання, які максимально сприяють формуванню й розвитку аналітичної компетентності майбутніх економістів, зокрема, бакалаврів з економіки.

Зважаючи на це, **метою** даної статті став теоретичний аналіз моделей, технологій, форм і методів навчання, які розвивають аналітичну компетентність майбутніх бакалаврів з економіки.

Завданнями дослідження стали: по-перше, сформулювати принципи організації цілісного процесу навчання, які сприяють розвитку аналітичної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки; по-друге, визначити загальну послідовність кроків реалізації моделі розвитку аналітичної компетентності через постановку завдань, які спонукають студентів до аналітичної діяльності й вирішення ними економічних проблем; по-третє, виокремити модель “навчання аналітичній діяльності”, спрямовану на засвоєння досвіду систематичної аналітичної діяльності; по-четверте, на основі наявних досліджень, показати найефективніші технології, форми і методи аналітичної діяльності майбутніх бакалаврів з економіки, які розвивають їхню аналітичну компетентність.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ: аналіз наукових праць, узагальнення і систематизація результатів наукових досліджень, структурний аналіз для визначення тезаурусу дослідження, моделювання для опису технологій навчання.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Розпочнемо виклад суті й результатів нашого дослідження з першого його завдання – формулювання принципів організації цілісного процесу навчання, які сприяють формуванню й розвитку аналітичної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки. Такими вважаємо:

- навчання майбутнього бакалавра з економіки відбувається з урахуванням і на основі його власної мети з кожної навчальної економічної дисципліни;
- принцип вибору бакалавром індивідуальної освітньої траєкторії: він має усвідомлено вибирати основні компоненти власного навчання (заздалегідь погодивши його з педагогом) – смисл, мету, зміст, завдання, темп, форми і методи навчання, системи контролю і оцінки результатів;
- принцип продуктивності навчання: головним його орієнтиром є особистий розвиток аналітичної компетентності студента, який передбачає нарощення зовнішніх і внутрішніх продуктів навчальної й аналітичної діяльності;
- принцип метапредметних основ змісту навчання: основою змісту академічних економічних дисциплін є метапредметні фундаментальні об'єкти, які забезпечують можливість через аналітичну діяльність суб'єктивного особистісного пізнання цих об'єктів студентами;
- принцип ситуативності і супроводжувачого навчання: аналітична діяльність будується на економічних ситуаціях, які передбачають аналітичний пошук їх вирішення і самовизначення майбутніх бакалаврів з економіки; педагог супроводжує їх у цих пошуках;
- принцип первинності освітньої продукції бакалавра: створений ним особистісний зміст навчальної дисципліни випереджає вивчення освітніх стандартів означеної дисципліни;
- принцип рефлексії аналітичної діяльності: навчальна аналітична діяльність рефлексивно усвідомлюється суб'єктами навчання [1, с. 114; 6, с. 213-214].

Виконання другого завдання дослідження дало змогу виділити (також підтверджена практикою) алгоритмізовану загальну послідовність кроків реалізації моделі розвитку аналітичної компетентності через постановку завдань, які спонукають студентів до аналітичної діяльності, вирішення дослідницьких проблем з економіки:

- 1) ознайомлення майбутніх бакалаврів з економіки із предметною економічною галуззю, змістом аналітичної діяльності, методами пізнання; аналітична діяльність є поєднанням синтетичного й аналітичного руху економічної думки, з метою видобування знань і формування дій на основі достовірних умовиводів (дедукція) і правдоподібних висновків (індукція й аналогія);
- 2) формулювання проблеми, зіткнення майбутніх бакалаврів з економіки із труднощами у проведенні аналітичної діяльності; труднощі можуть полягати у пошуку необхідних даних, їх інтерпретації, плануванні й проведенні аналітичної діяльності, побудові висновків тощо;
- 3) викладач спонукає майбутніх бакалаврів до пошуку можливих рішень – так, щоб вони яскраво відчували труднощі проведення аналітичної діяльності;
- 4) викладач пропонує майбутнім бакалаврам намітити шляхи подолання цих труднощів, переглянути свої підходи до аналітичної діяльності, – її планування, пошук даних, їх організацію, побудову висновків тощо;
- 5) майбутні бакалаври реалізують свій власний спосіб побудови процедур аналітичної діяльності.

Протягом навчання викладач має спонукати майбутніх бакалаврів до дослідження з економіки, зацікавлено і доброзичливо реагувати на всі вислови студентів, звертати особливу увагу на те, щоб фактичні відомості сприяли головному – атмосфері пізнавального пошуку, аналітичній діяльності як інструментові пізнання світу [1, с. 122].

Виконання перших двох завдань дослідження дозволило нам у межах третього завдання виокремити модель “навчання аналітичній діяльності”, що спрямована на засвоєння досвіду систематичної аналітичної діяльності. Після

висунення, вироблення й перевірки студентами дослідницьких гіпотез, викладач має провести ретроспективний аналіз спільної аналітичної діяльності. Означена модель містить п'ять кроків-етапів:

1) ознайомлення з економічною проблемою (викладач пояснює правила взаємодії, вводить ситуацію пізнавального конфлікту);

2) збір і підтвердження фактичних даних – “верифікація” (студенти ведуть збір необхідних даних про досліджувані економічні об'єкти та явища; викладач розширює поле пізнавального пошуку, обсягу й характеру доступної студентам інформації; предметом аналітичної діяльності, зокрема, ретроспективного аналізу може також стати тип цієї інформації, наприклад, економічні явища, характеристики об'єктів, умови як характеристики стану об'єктів, властивості як дані про прояв об'єктів у різних умовах);

3) збір даних – експериментування (студенти виділяють економічні чинники як досліджувані змінні, перевіряють передбачувані причинно-наслідкові зв'язки, висувають гіпотези; експериментування передбачає основні два аспекти: вивчення економічних об'єктів (яке може відбуватися шляхом зміни умов і спостереження за їхньою поведінкою і не передбачати обов'язкової наявності якихось передбачень, гіпотез, але може давати підґрунтя для того, щоб будувати їх) і безпосередню перевірку; оскільки постановка запитань, які моделюють експеримент і дають можливість перевірити економічні передбачення, вимагає певного досвіду, завданням викладача є допомога майбутнім бакалаврам у його засвоєнні; зокрема, викладач рекомендує студентам не поспішати завчасно відкидати недостатньо перевірені гіпотези, незалежно від того, “правильні” вони чи ні);

4) побудова пояснення (майбутні бакалаври формулюють власні пояснення, яких часто буває декілька; викладач пропонує змінити формулювання студентам так, щоб їм стали зрозумілішими розбіжності у змістові пояснень; у ході обговорення в групі може продукуватися таке пояснення, яке повністю відповідає початковій ситуації);

5) аналіз ходу аналітичної діяльності (майбутні бакалаври повертаються до проведеного дослідження, аналізують його хід; викладач орієнтує майбутніх бакалаврів на з'ясування того, які запитання були найбільш ефективними для пошуку інформації, побудови гіпотези, перевірки пояснення аналітичної діяльності тощо.

Отже, у моделі “навчання аналітичній діяльності” формуються навички аналітичної діяльності, досвід її проведення як метод і сутність наукового пізнання, навчання сприяє не суто засвоєнню економічних знань як узагальнень, прийнятих у даний момент, а й оволодінню самим процесом аналітичної діяльності, у якому створюються й перевіряються дані узагальнення.

На основі поданого вище аналізу моделей, дослідниками [1, с. 125] виділяються декілька закладених у них процедур аналітичної діяльності: бачення (виявлення) проблеми; формулювання (постановка) проблеми; з'ясування актуальних питань економіки; формулювання гіпотези; планування й вироблення навчальної аналітичної діяльності; збір даних (накопичення фактів, спостережень, доказів); аналіз і синтез зібраних даних; співставлення даних і висновків; підготовка й написання повідомлення про результати аналітичної діяльності; презентація підготовленого повідомлення; переосмислення результатів аналітичної діяльності під час відповідей на запитання; перевірка гіпотез; побудова узагальненої інформації про аналітичну діяльність; побудова висновків, резюме.

Структура аналітичної діяльності студента щодо вирішення творчо-пошукових завдань може бути такою [див.: 1, с. 125-126; 6, с. 216-217]:

1. Аналіз суті завдання: а) усвідомлення завдання – з'ясування наявності інформації (виділення елементів); виявлення структурних зв'язків і відносин; б) актуалізація й організація знання (застосування одержаної інформації до конкретних умов завдання) – пошук інформації; розпізнання виду завдання; виділення окремих елементів і їх вивчення; комбінування окремих деталей; перегрупування елементів; в) перекодування завдання (креслення, схематичний запис тощо); г) формулювання нового завдання.

2. Усвідомлення проблемності (суперечливості) завдання, формулювання проблеми.

3. Пошук плану рішення: висування гіпотези (ідеї про можливий шлях рішення проблеми і задуму її реалізації); доказ гіпотези; складання розгорнутого плану рішення.

4. Втілення рішення: реалізація послідовних дій згідно плану; доведення того, що результат задовольняє вимоги аналітичної діяльності.

5. Ретроспективний аналіз аналітичної діяльності (рефлексія); визначення і закріплення прийомів, які привели до мети: обговорення даного рішення з погляду його раціональності; обговорення способів пошуку рішення, з'ясування ефективності різних прийомів, узагальнення їх у певній системі; зіставлення запропонованої аналітичної діяльності з іншими, виявлення загальних закономірностей.

Ретроспективний аналіз аналітичної діяльності майбутніх бакалаврів доцільно проводити на основі системи запитань, як наприклад: Які моменти в процесі аналітичної діяльності є головними, найважливішими? У чому полягала головна складність? Що можна було б зробити краще? Який із прийомів аналітичної діяльності заслуговує на увагу тим, що його можна застосовувати в аналогічних економічних ситуаціях?

Для набуття умінь і культури вирішення економічних завдань, можна запропонувати майбутнім бакалаврам з економіки технологічний опис їхніх дій під час аналітичної діяльності:

1) уважно прочитайте завдання і запам'ятайте, що слід проаналізувати;

2) проаналізуйте подані економічні умови і визначте, чим вони допоможуть у пошуку рішення;

3) зверніть увагу, чи немає суперечностей в умові задачі, чи не допоможуть одні дані зрозуміти значення інших даних тієї ж умови;

4) якщо в умові не вистачає якихось даних, згадайте, що ви знаєте з даної теми, і подумайте, що з цих знань може допомогти рішення;

5) запропонуйте свою ідею вирішення завдання;

6) складіть план пошуку економічних рішень;

7) доведіть своє рішення;

8) перевірте, чи є ваше рішення відповіддю по суті завдання;

9) перевірте, чи немає в умові завдання даних, що суперечать вашому рішення;

10) перевірте, чи всі економічні дані ви врахували, чи всі можливі висновки з виконаного завдання ви зробили?

Технологізація навчання аналітичній діяльності передбачає чітке розуміння педагогом тих умінь, якими повинні оперувати майбутні бакалаври з економіки, щоб навчитися аналітичній діяльності. Серед них: аналізувати суть економічних завдань (виявляти сукупність елементів і структурні зв'язки між ними); розуміти умови аналітичної діяльності; формувати нове завдання на основі нових даних; розширювати діапазон спеціальних прийомів організації мислення, спрямованих на створення оптимальних умов прояву інтуїції; використовувати індукцію, аналогію, порівняння, узагальнення тощо; скласти план рішення (на основі аналітичної діяльності будувати і передбачати послідовність дій); аргументувати аналітичну діяльність; подати, за можливості, узагальнений алгоритм аналітичної діяльності; здійснювати ретроспективний аналіз.

Згідно четвертого завдання показ технологій, форм і методів аналітичної діяльності проведемо на основі наявних досліджень [1, с. 129-131; 2-5; 6, с. 218-220].

Форми і методи аналітичної діяльності у ході навчання є широкою групою дидактичних засобів, необхідних не тільки для створення майбутніми бакалаврами з економіки освітньої продукції з навчальних дисциплін, а й для підготовчої та обслуговуючої творчості аналітичної діяльності: її планування, оцінку, контролю, засвоєння базового змісту навчання. В експерименті використовувалися модифіковані лекції, семінари розвитку аналітичної діяльності, творчий тиждень тощо.

Заняття з розвитку аналітичної діяльності відрізняються від традиційних тим, що передбачають створення майбутніми бакалаврами з економіки власних освітніх продуктів організаційно-діяльнісного, когнітивного і креативного типів. Організаційно-діяльнісні заняття: формування мети нормотворчості, розробки й захисту індивідуальних освітніх програм, рецензування, самооцінка, рефлексія. Заняття когнітивного типу: дослідження об'єкта, конструювання понять (правил, закономірностей, гіпотез, теорій, картини світу), робота з культурно-історичними аналогами, метапредметне заняття, заняття-концепт. Заняття креативного типу: фантазія, пошукове, прогностичне, наукове (історична, економічна, технічна, художня, педагогічна, образна тощо) творчість, символотворчість, співставлення задач, "змінювання" історії, евристична ситуація, захист творчих робіт.

У експерименті апробовано: інструктивні лекції з розвитку аналітичної діяльності, лекцію-діалог, лекцію з науковою структурою, теоретичне конструювання, введення культурно-історичних аналогів, методологічну і метапредметну лекції, вступний семінар з розвитку аналітичної діяльності, оглядовий, самоорганізуючий, пошуковий семінар, семінар з індивідуальною і груповою роботою, семінар в групах за вибором, генерації ідей, семінар-"круглий стіл", рефлексивний семінар.

Специфіка запропонованих занять з розвитку аналітичної діяльності полягає в тому, що всі вони застосовуються як особливі технології, які здійснюються поза традиційною лекційно-семінарською системою. Кожна з них потребує особливої організації навчання протягом декількох днів або всього семестру. Можливе чергування лекційно-семінарської системи навчання з розвитком аналітичної діяльності, наприклад: творчі тижні проводяться в кінці кожного навчального семестру, замінюючи звичайне навчання.

Серед методів розвитку аналітичної діяльності застосовуються: образного і символічного бачення; спостереження; конструювання економічних понять, правил, теорій, гіпотез; прогнозування; помилок; образної картини; формування цілі студентом (вибір ним цілей із запропонованого викладачем набору; конструювання студентами цілей за допомогою заданих алгоритмів; створення студентами власних таксономій освітніх цілей і завдань); створення навчальних програм; самоорганізація навчання; взаємне навчання; рецензії; контролю розвитку аналітичної діяльності; самооцінки.

Актуальною є технологія дистанційного навчання для розвитку аналітичної діяльності, основана на телекомунікаційних формах конструювання економічних знань. Студент здійснює пошук основних економічних понять, запитань і проблем з даної теми в WWW-системі сітки Internet, у віртуальних бібліотеках та інших джерелах інформації. Він не вивчає інформацію з економічної теми, а знаходить і будує її структуру, фіксуючи виникаючі запитання і проблеми. У створеному масиві він виділяє фундаментальні освітні об'єкти, складає таксономію проблеми; одержаний продукт за допомогою заданого алгоритму конструється у вигляді гіпертексту. Свої роботи студенти виставляють на освітній Web-сервер, потім обговорюють і рецензують їх в організованій педагогом телекомунікації. Викладач забезпечує дозований доступ студентів до інформації, можливість дистанційної взаємодії із спеціалістами економічної галузі. Він організовує дистанційну телеконференцію, евристичну олімпіаду, мозкову атаку тощо. Одержані результати публікуються на Web-сайті для загального доступу.

Одним з критеріїв ефективності експериментальної методики є якість і кількість навчального продукту, що створюється студентами та викладачами. У студентів – це індивідуальні і колективні творчі роботи різних рівнів і типів, індивідуальні освітні програми, рефлексивні тексти та тексти для самоконтролю. У викладачів – авторські курси, програми, методичні тексти і розробки, якісні характеристики досягнень студентів, освоєні технології навчання.

ВИСНОВКИ

Висновком з даного дослідження може бути констатація того, що технології розвитку аналітичної діяльності підсилюють креативну складову вищої освіти, сприяють виробленню навчальних курсів і дисциплін пошукового типу, конструюванню інтерактивних комп'ютерних навчаючих засобів і телекомунікаційних технологій.

У перспективі подальших досліджень потребують такі напрямки і теми: вироблення дидактичного і методичного забезпечення навчання розвитку аналітичної діяльності в окремих освітніх галузях та різних вікових режимах; пошук можливостей дистанційної освіти для розвитку аналітичної діяльності; створення технології і методики розвитку аналітичної діяльності студентів і педагогів; вирішення проблеми підготовки педагогічних працівників до застосування орієнтованих на майбутнє технологій навчання, які сприяють розвитку аналітичної компетентності бакалаврів економіки.

Список використаних джерел

1. Стрельников В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.
2. Стрельников В. Ю. Критерії якості підготовки бакалаврів економіки. *Економіка, бізнес-адміністрування, право*. 2018. Вип. № 4(4). С. 301–308.
3. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання: монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с. Кн. 2. 230 с.
4. Стрельников В. Ю. Підготовка бакалаврів економіки за міжнародними стандартами. *Зб. наук. пр. Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Наукове видання «Педагогічні науки»*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. Вип. 69. С. 52–57. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9046>
5. Стрельников В. Ю. Проектування дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки на основі міжнародних стандартів ISO 9001. *Зб. наук. пр. Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки»*. Полтава: Видавництво «Фірма «Техсервіс», 2005. Вип. 7 (46). С. 228–238.
6. Стрельников В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. 375 с.
7. Стрельников В. Ю. Система якості підготовки бакалаврів економіки за міжнародними стандартами ISO 9001:2008. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Вип. 94-96. Серія «Філософія. Політологія». К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. С. 151–156.

References

1. Strel'nikov V. YU., Britchenko I. H. Suchasni tekhnolohiyi navchannya u vyshchii shkoli : modul'nyy posibnyk dlya slukhachiv avtors'kykh kursiv pidvyshchennya kvalifikatsiyi vykladachiv MIPK PUET. Poltava : PUET, 2013. 309 s.
2. Strel'nikov V. YU. Kryteriyi yakosti pidhotovky bakalavriv ekonomiky. *Ekonomika, biznes-administruvannya, pravo*. 2018. Vyp. № 4(4). S. 301–308.
3. Strel'nikov V. YU. Pedahohichni osnovy zabezpechennya osobystisnoho i profesynoho rozvytku studentiv zasobamy innovatsiynykh tekhnolohiy navchannya: monohrafiya. Poltava : RVV PUSKU, 2002. Kn. 1. 295 s. Kn. 2. 230 s.
4. Strel'nikov V. YU. Pidhotovka bakalavriv ekonomiky za mizhnarodnymi standartamy. Zb. nauk. pr. Poltavs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni V. H. Korolenka. Naukove vydannya «Pedahohichni nauky». Poltava : PNPU imeni V. H. Korolenka, 2017. Vyp. 69. S. 52–57. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9046>
5. Strel'nikov V. YU. Proektuvannya dydaktychnoyi systemy pidhotovky bakalavriv ekonomiky na osnovi mizhnarodnykh standartiv ISO 9001. Zb. nauk. pr. Poltavs'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. H. Korolenka. Seriya «Pedahohichni nauky». Poltava: Vydavnytstvo «Firma «Tekhservis», 2005. Vyp. 7 (46). S. 228–238.
6. Strel'nikov V. YU. Proektuvannya profesyno-oriyentovanoi dydaktychnoyi systemy pidhotovky bakalavriv ekonomiky: monohrafiya. Poltava: RVTS PUSKU, 2006. 375 s.
7. Strel'nikov V. YU. Systema yakosti pidhotovky bakalavriv ekonomiky za mizhnarodnymi standartamy ISO 9001:2008. Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Vyp. 94-96. Seriya «Filosofiya. Politolohiya». K.: Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr «Kyyivs'kyi universytet», 2010. S. 151–156.

Teaching technologies for the development of analytical competence of future bachelors in economics

L.V. Lebedyk

Poltava university of economics and trade

Abstract.

Formulation of the problem. The analysis of scientific and educational literature has shown that through analytical activity the person creates a complete picture of the economic problem, makes a forecast for the future regarding the action of certain factors, persons or organizations. At the same time, the analysis of scientific works of domestic authors showed that the attention of the researchers remained the questions of the analysis of current teaching technologies, which maximally contribute to the formation and development of analytical competence of future economists, in particular, bachelors in economics. In view of this, the purpose of this article was to provide a theoretical analysis of models, technologies, forms and teaching methods that develop the analytical competence of future bachelors in economics.

Materials and methods. Analysis of scientific works, generalization and systematization of results of scientific researches, structural analysis for determination of thesaurus of research, modeling for description of teaching technologies.

Results: the principles of organization of a holistic process of study that contribute to the formation and development of analytical competence of future bachelors in economics are defined, training on the basis of their own goal in each economic discipline; the principle of choosing a bachelor's degree in an individual educational trajectory; the principle of learning productivity; the principle of meta-subject bases of the content of training; the principle of situation and accompanying training; the principle of primacy of educational products of the bachelor; principle of reflection of analytical activity. In the pedagogical experiment tested: instructional lectures on the development of analytical activity, lecture-dialogue, theoretical design, introduction of cultural and historical analogues, methodological and meta-subject lectures, introductory seminar on the development of analytical activity, review, self-organizing, seminar in groups of choice, idea generation, round table seminar, reflective seminar. Among the methods used are observation; construction of economic concepts, rules, theories, hypotheses; prognostication; errors; figurative picture; mutual learning; peer review.

Conclusions. Technologies for the development of analytical activity enhance the creative component of higher education; facilitate the development of training courses, the design of interactive computer learning tools.

Keywords: development, model, teaching technology, analytical competence, bachelor of economics.